

Yttrande från Europeiska regionkommittén – En agenda för terrorismbekämpning för EU: förutse, förhindra, skydda, reagera

(2022/C 61/05)

Föredragande	Karl VANLOUWE (BE-EA) Ledamot av en regional fullmäktigeförsamling: Flamländska parlamentet
Referensdokument	Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, Europeiska rådet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En agenda för terrorismbekämpning för EU: förutse, förhindra, skydda, reagera COM(2020) 795 final

POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

Inledning

1. Europeiska regionkommittén (ReK) välkomnar kommissionens agenda för terrorismbekämpning ⁽¹⁾, där det konstateras att de lokala och regionala myndigheterna spelar en viktig roll i bland annat förebyggandet av radikalisering och skyddet av offentliga platser.
2. Vi instämmer med kommissionen om att terroristnätverkens gränsöverskridande karaktär kräver ett starkare samarbete för att skydda och försvara våra gemensamma värderingar och normer, vår europeiska livsstil och vårt pluralistiska samhälle.
3. Kommittén påpekar att terrorismbekämpning faller inom ramen för säkerhetspolitiken, som är en delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna, där upprätthållandet av den allmänna ordningen och skyddet av den inre säkerheten är en befogenhet för medlemsstaterna i enlighet med fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ⁽²⁾, och hänvisar i detta sammanhang även till de regionala brottsbekämpande myndigheternas roll i vissa medlemsstater.
4. ReK framhåller att motiven till terroristattacker i EU är mångfasetterade och delas in i fem kategorier av Europol: jihadistisk terrorism, vänsterterrorism och anarkistisk terrorism, högerterrorism, etnisk-nationalistisk och separatistisk terrorism samt enfrågeterrorism, och pekar på det växande fenomenet med ensamagerande gärningspersoner ⁽³⁾.
5. Covid-19-åtgärder för att begränsa rörelsefriheten har försvårat terroristernas verksamhet, men tyvärr hittar de ändå sätt att kringgå dessa. Man bör även beakta pandemins socioekonomiska följder, som skapar en ytterligare risk för radikalisering och en krissituation som terrorister kan utnyttja för att ytterligare främja sina mål och sin verksamhet ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾.

Förutse*Strategiska underrättelser och hotbedömning*

6. ReK noterar, mot bakgrund av terroristnätverkens gränsöverskridande karaktär, den avgörande betydelse som Europeiska unionens underrättelse- och lägescentral (EU Intcen) har för EU:s inre säkerhet, och välkomnar kommissionens uppmaning om att förbättra integrationen av strategiska underrättelser och att fortsätta att förse EU Intcen med högkvalitativa hotbedömningar från nationella säkerhets- och underrättelsetjänster samt med nödvändiga resurser.

⁽¹⁾ COM(2020) 795 final.

⁽²⁾ Artiklarna 4, 67 och 72 i EUF-fördraget.

⁽³⁾ Europol (2020). European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020.

⁽⁴⁾ Europol (2020). European Union Terrorism Situation and Trend Report (TE-SAT) 2020.

⁽⁵⁾ Anti-terrorismkommitténs verkställande organ vid FN:s säkerhetsråd (2020). "The impact of the COVID-19 pandemic on terrorism, counter-terrorism and countering violent extremism".

Stärka kapaciteten för tidig upptäckt

7. ReK välkomnar, inom ramen för EU:s säkerhetsforskning, den ökade kapaciteten för tidig upptäckt av potentiella terroristhot, och betonar här vikten av interoperabilitet för informationsutbyte.
8. Kommittén stöder den fortsatta integreringen av forskningsaspekten i säkerhetspolitikplaneringen inom ramen för programmet Horisont Europa, varvid Europol kan hjälpa kommissionen att identifiera viktiga forskningsämnen samt utarbeta och genomföra relevanta EU-ramprogram.

Ligga steget före: den nya teknikens roll

9. ReK uppmärksammar möjligheterna med ny innovativ teknik såsom artificiell intelligens och drönare för att proaktivt upptäcka terroristhot och bidra till säkerheten på offentliga platser. Vi välkomnar kommissionens åtagande att finansiera projekt för att utveckla ny teknik genom EU-agendan för städer⁽⁶⁾, och efterlyser utbyte av bästa praxis mellan myndigheter, näringsliv och experter.
10. ReK påpekar att ny teknik också skapar nya hot, och välkomnar bland annat kommissionens planer på att bättre kunna upptäcka, spåra och identifiera potentiellt skadliga drönare.
11. Vi betonar behovet av att alltid, men särskilt i samband med ny teknik, sträva efter en jämvikt mellan å ena sidan rätten till säkerhet och fysisk integritet och å andra sidan övriga grundläggande rättigheter och friheter. Här måste kontroller och motvikt byggas in och proportionalitet och oberoende rättslig tillsyn sättas i främsta rummet.

Förhindra

Motarbota extremistiska ideologier på nätet

12. ReK välkomnar kommissionens åtagande om att i samarbete med Europol – vars behöriga enhet måste ges förstärkta resurser och förstärkt kapacitet – stödja det fortsatta genomförandet av EU:s krisprotokoll för att hantera en viral spridning online av terroristinnehåll.
13. ReK noterar kommissionens åtagande om att utvidga listan över brott på EU-nivå⁽⁷⁾ till att omfatta hatbrott och hatpropaganda samt dess förslag till rättsakt om digitala tjänster⁽⁸⁾. Kommittén betonar behovet av att i samband med detta beakta medlemsstaternas rättsliga ramar och framhåller att alla grundläggande rättigheter och friheter, inbegripet rätten till yttrandefrihet, alltid måste respekteras.
14. ReK betonar vikten av att sprida alternativa budskap och motbudskap i kampen mot radikaliserings, terrorism och desinformation, och välkomnar kommissionens åtagande att hjälpa medlemsstaterna att utveckla denna strategiska kommunikation.

Stödja lokala aktörer för mer resilienta samhällen

15. Kommittén framhåller sitt åtagande att fortsätta att spela en aktiv roll i kampen mot radikaliserings, och välkomnar kommissionens stöd till nätverket för kunskapsspridning om radikaliserings⁽⁹⁾ och till initiativet EU-städer mot radikaliserings⁽¹⁰⁾.
16. ReK betonar, särskilt när det gäller tidig upptäckt av radikaliserings, vikten av en sektorsövergripande strategi i samarbete med det civila samhället, och pekar på bästa praxis såsom lokala integrerade "säkerhetsceller" där lokala myndigheter, polis, organisationer inom förebyggande socialt arbete, (icke-formella) utbildningstjänster, religiösa rådgivare osv. tillsammans tar sig an radikaliserade personer via en fallorienterad metod⁽¹¹⁾. Vi hänvisar i detta sammanhang till principen om delad yrkessekretess, som är mycket viktig, efterlyser utbyte av bästa praxis i detta avseende och betonar att man måste beakta medlemsstaternas regelverk om skydd av enskildas personliga integritet.

⁽⁶⁾ <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/security-public-spaces>

⁽⁷⁾ Artikel 83.1 i EUF-fördraget.

⁽⁸⁾ COM(2020) 825 final.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation_en

⁽¹¹⁾ https://preventie-radicalisering-polarisering.vlaanderen.be/sites/preventie-radicalisering-polarisering/files/leidraad_livc.pdf

17. ReK påminner om att de lokala och regionala myndigheterna konfronteras mest direkt med de möjligheter och utmaningar som integrationen för med sig, och förväntar sig särskilt stöd på denna nivå från kommissionens sida för att trygga och stärka den sociala sammanhållningen, bland annat genom kommissionens handlingsplan för integration och inkludering ⁽¹²⁾.

Fängelser, rehabilitering och återanpassning

18. ReK välkomnar kommissionens åtagande att fokusera mer på radikaliseringsproblematiken i fängelserna genom insatser för avståndstagande, rehabilitering och återanpassning av radikaliserade intagna. Vi betonar behovet av en övergripande strategi som innebär att fängelsepersonal, socialarbetare, religiösa rådgivare osv. får specialutbildning i hur man hanterar radikaliserade intagna. Dessutom bör mentorskapet för radikaliserade personer inte upphöra efter tiden i fängelse eller avståndstagandet, och kommittén betonar vikten av utbyte av bästa praxis.

Konsolidera kunskap och stöd

19. Kommittén välkomnar kommissionens åtagande att stödja vidareutvecklingen av nationella nätverk av relevanta aktörer, och ser fram emot förslaget om att det ska inrättas ett EU-kunskapsnav för förebyggande av radikalisering som, utöver att dela med sig av kunskap och expertis, bör främja optimal användning av finansieringsmöjligheter i olika EU-program. Kommittén framhåller den stora kunskap och expertis som redan finns inom lokala och regionala myndigheter i dag ⁽¹³⁾ och uppmanar till att göra de behöriga regionala brottsbekämpande myndigheterna och underrättelsejänsterna delaktiga i utvecklingen av nationella nätverk av berörda aktörer och EU-kunskapsnavet för förebyggande av radikalisering.

20. ReK betonar vidare betydelsen av Fonden för inre säkerhet i Europas terrorismbekämpning och framhåller behovet av att se till att den del av medlen som förvaltas av medlemsstaterna når alla behöriga nationella och regionala myndigheter på detta område.

Skydda

Skydda människor på offentliga platser

21. ReK betonar de offentliga platsernas sårbarhet för terroristattacker, välkomnar kommissionens åtagande att stärka lösningar med inbyggd säkerhet, ser fram emot kommissionens virtuella arkitekturhandbok för att integrera säkerhetsaspekter i utformningen av framtida offentliga platser och i renoveringen av befintliga platser, och framhåller att en avvägning måste göras mellan offentliga platsers säkerhet och dessa platsers öppenhet, livskvalitet och tillgänglighet.

22. ReK noterar att platser för andakt har ett stort symboliskt värde, vilket ofta gör dem till måltavlor för terrorister. Vi ser fram emot de projekt som kommissionen avser att stödja i samarbete med medlemsstaterna för att förbättra det fysiska skyddet av dessa platser, där man återigen måste göra en avvägning mellan öppenhet, livskvalitet och tillgänglighet.

Städer som den urbana säkerhetens grundstomme

23. ReK välkomnar kommissionens förslag om ett EU-åtagande om säkra och resilienta städer och det nya initiativet EU-städer mot radikalisering och terrorism, och uppmanar till att arbetet ska ske i enlighet med principen om en enda kontaktpunkt för att säkerställa en central kontaktpunkt.

24. Kommissionen uppmanas att inkludera ReK som fullvärdig partner i EU:s åtagande om säkra och resilienta städer och att alltid samråda med kommittén om relevanta förslag.

25. Vi betonar att EU:s sammanhållningspolitiska medel även kan användas för att förebygga radikalisering och förbättra offentlig infrastruktur genom investeringar som syftar till social sammanhållning, integration och resiliens.

⁽¹²⁾ COM(2020) 758 final

⁽¹³⁾ Flamländska parlamentet (2015). Dokument 366 (2014–2015) – nr 3 och flamländska regeringen (2017). "Vlaams Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering en polarisering".

Göra kritiska infrastrukturer mer resilienta

26. ReK understryker att kritiska infrastrukturer riskerar att bli måltavlor för terrorister, framhåller vikten av att rapportera it-incidenter inom ramen för lagstiftningen om säkerhet i nät- och informationssystem⁽¹⁴⁾, och ser fram emot kommissionens förslag om att stärka leverantörernas resiliens mot fysiska och digitala risker och om att stärka säkerheten.

27. ReK välkomnar att tillämpningsområdet för förslaget till direktiv om kritiska entiteters motståndskraft⁽¹⁵⁾ har utvidgats avsevärt till att omfatta sektorerna energi, transport, hälso- och sjukvård, dricksvatten, avloppsvatten, digital infrastruktur, offentlig förvaltning samt rymden. Vi upprepar⁽¹⁶⁾ vår uppmaning till kommissionen att överväga att framöver ytterligare öka antalet sektorer som omfattas av direktivet till att även omfatta sektorn för distributionskedjor för basvaror.

Gränssäkerhet

28. ReK påminner om att den fria rörligheten för personer inom EU måste vara direkt kopplad till en ordentlig kontroll av de yttre gränserna, håller med kommissionen om att mer måste göras för att uppnå ett effektivt gränsförvaltningssystem med målet att systematiskt kontrollera alla resenärer vid de yttre gränserna så att de som misstänks för terrorism upptäcks och nekas inresa till EU, och ser fram emot kommissionens förslag till en ny Schengenstrategi.

29. Vi inser behovet av att uppnå interoperabilitet och ett snabbt och fullständigt genomförande av in- och utresesystemet⁽¹⁷⁾, EU-systemet för reseuppgifter och resetillstånd (Etias)⁽¹⁸⁾ och det europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister avseende tredjelandsmedborgare och statslösa (Ecris-TCN)⁽¹⁹⁾.

30. I anslutning till de nya förordningarna om Schengens informationssystem (SIS)⁽²⁰⁾ noterar ReK behovet av att genomföra det automatiska fingeravtrycksidentifieringssystemet (Afis) och av att föra in uppgifter om utländska terroriststridande som tillhandahålls av betrodda tredjeländer i SIS.

Neka terroristerna de medel som behövs för att utföra en attack

31. Kommittén uppmärksammar hotet från hemmagjorda sprängämnen, stöder kommissionens krav på ett fullständigt genomförande och verkställande av lagstiftningen om sprängämnesprekursorer⁽²¹⁾ samt betonar vikten av att regelbundet se över och uppdatera denna lagstiftning.

Reagera

Operativt stöd: stärka Europol

32. ReK erkänner den centrala roll som Europol och dess europeiska centrum mot terrorism har, betonar behovet av ytterligare resurser och välkomnar kommissionens åtagande⁽²²⁾ att stärka Europols mandat, så att Europol kan samarbeta med privata parter på ett effektivt sätt, bistå nationella brottsutredningar om terrorism med bearbetning och analyser av stordata samt bidra med sin expertis inom forskning och innovation.

Brottsbekämpningssamarbete

33. Kommittén betonar behovet av gränsöverskridande och sektorsövergripande samarbete i kampen mot terrorism, förespråkar ett nära samarbete mellan regionala och nationella brottsbekämpande myndigheter och Europol, framhåller mervärdet av Ceps relevanta utbildningar⁽²³⁾, ser fram emot kommissionens förslag om en "EU-kod för polissamarbete" och uppmanar kommissionen att då beakta vissa medlemsstaters decentraliserade struktur i fråga om säkerhetspolitik. Vi välkomnar kommissionens åtagande att fortsätta att stödja och säkerställa Atlasnätverket av särskilda insatsstyrkor⁽²⁴⁾ och uppmanar till att man undersöker möjligheterna till sammanslagning och gemensamt utnyttjande.

⁽¹⁴⁾ Direktiv (EU) 2016/1148.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 829 final

⁽¹⁶⁾ ReK:s yttrande "Kritiska entiteters motståndskraft", NAT-VII/017.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Sis-li>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Etias>

⁽¹⁹⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Ecris-Tcn>

⁽²⁰⁾ Förordning (EU) 2018/1860, förordning (EU) 2018/1861 och förordning (EU) 2018/1862.

⁽²¹⁾ Förordning (EU) 2019/1148.

⁽²²⁾ COM(2020) 796 final

⁽²³⁾ <https://www.cepol.europa.eu/education-training/what-we-teach/counter-terrorism>

⁽²⁴⁾ Beslut 2008/617/RIF.

Stärka informationsutbytet

34. ReK inser behovet av en förbättrad samordning och ett förbättrat samarbete och informationsutbyte mellan lokala och regionala myndigheter, medlemsstater, polis, rättsväsende och säkerhets- och underrättelsetjänster, såväl insemellan som med relevanta EU-byråer. Kommittén pekar på bästa praxis där man använder sig av sektorsövergripande expertgrupper, arbetsgrupper och säkerhetsceller på lokal, regional och nationell nivå⁽²⁵⁾, ser fram emot kommissionens förslag om en effektiv mekanism för informationsutbyte i terrorismbekämpningsärenden, och betonar vikten av diskretion och ömsesidigt förtroende.

35. Kommittén inser behovet av ett bättre utbyte av DNA-profiler, finger- och handavtryck och nationella fordonsregistreringsuppgifter mellan medlemsstaterna för att tillgodose de brottsbekämpande myndigheternas operativa behov och i enlighet med EU:s rättsliga ram för dataskydd, och ser fram emot kommissionens förslag om att se över, uppdatera och utvidga Prümbesluten⁽²⁶⁾.

Stödja utredningar och åtal

36. ReK inser att kryptering av information inte bara är ett viktigt verktyg för att skydda it-säkerheten och de grundläggande rättigheterna, utan även missbrukas av terrorister, och ser fram emot det samarbete med medlemsstaterna som kommissionen förslår för att identifiera lösningar för laglig tillgång till dessa uppgifter som är förenliga med våra grundläggande rättigheter och friheter och EU:s rättsliga ram för dataskydd.

37. I anknytning till identifiering, upptäckt och lagföring av återvändande utländska terroriststridande noterar kommittén behovet av, och svårigheterna med, att samla in bevismaterial och information från stridszoner, ser fram emot kommissionens initiativ för att hjälpa medlemsstaterna med detta samt välkomnar kommissionens åtagande att stärka samarbetet med tredjeländer.

Mer stöd till terrorismens offer

38. ReK betonar terroristattackerernas enorma inverkan på offren och påpekar att stödet till de som utsatts bör bygga på erkännande, hågkomst, rättvisa och sanningssökande.

39. Vi betonar vikten av att befria offren från bördor och framhåller den goda praxisen med ett ärendehanteringssystem med mentorer där offren ges administrativt och emotionellt stöd på individuell basis.

40. ReK betonar mervärdet av pilotprojektet med EU:s expertcentrum för terrorismens offer⁽²⁷⁾, uppmanar till att det ska fortlöpa och utvidgas efter 2021 så att ännu mer praktiskt arbete kan genomföras på fältet, samt efterlyser ett nära samarbete med det framtida EU-kunskapsnavet om förebyggande av radikalisering, men ingen integrering av dem båda.

41. ReK välkomnar kommissionens åtagande att undersöka hur brottsoffrens tillgång till ersättning skulle kunna förbättras, även med hänsyn tagen till offer för terrorism i gränsöverskridande situationer, dvs. personer som är bosatta i en annan medlemsstat än den där terroristattacken inträffade. Vi efterlyser att man undersöker system såsom en garantifond för offer för terrorism.

Bryssel den 12 oktober 2021.

Apostolos TZITZIKOSTAS
Europeiska regionkommitténs
ordförande

⁽²⁵⁾ https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-06/planr_en.pdf

⁽²⁶⁾ Besluten 2008/615/RIF och 2008/616/RIF.

⁽²⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en